

Open brief aan de slachtoffers van seksueel misbruik

Heden verscheen het verslag van het onderzoek van de commissie Deetman naar seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk van Nederland in de periode 1945-2010. De omvang van het misbruik, de kale cijfers over waar, hoe en hoeveel zullen de komende dagen ongetwijfeld in context geplaatst worden en vergeleken met andere maatschappelijke sectoren waar misbruik plaatsvond en –vindt. Maar wat ons betreft is er geen enkele relativering aanvaardbaar. Los van de uitkomsten en de interpretaties zijn de vergripen zo afschuwelijk dat wij slechts het hoofd kunnen buigen. Voor de Nederlandse Kerkprovincie en in het bijzonder voor de Nederlandse religieuzen betekent dit rapport een zwart hoofdstuk in de geschiedenis van het religieuze leven. Hier past alleen maar schaamte en diep gevoelde spijt. En het stellige voornemen dat wij er alles aan zullen doen opdat dit niet meer kan en zal gebeuren. Met deze brief willen wij dit tegenover de talloze slachtoffers van het misbruik tot uitdrukking brengen.

In de vele gesprekken die wij de afgelopen twee jaar individueel en ook collectief met slachtoffers gevoerd hebben, is één ding overduidelijk geworden; er is hen onherstelbaar leed aangedaan. Leed dat niet zomaar met enkele gesprekken, een geldbedrag of door hulpverleners kan worden weggenomen. Dat heeft te maken met het bijzondere karakter van dit leed. Het is toegebracht in een afhankelijke, kerkelijke omgeving. Het is toegebracht aan kinderen die waren toevertrouwd aan de volwassenen, die dat vertrouwen hebben beschaamd. Daarmee werd niet zo maar hun fysieke integriteit geschonden, maar ook de gezonde ontwikkeling van hun ontluikende seksualiteit verstoord. Het misbruik drukte een stempel dat lang, soms tot op de dag vandaag, hun leven bepaalde. Ook werd hun geestelijke integriteit en daarmee hun geloof geschonden. Hun geloof in de oprechtheid van mensen, in de goede boodschap die de kerk zo graag wil verspreiden en in de mensen die de kerk haar gezicht geven. Voor veel slachtoffers is dit alles voorgoed kapot. Het seksuele misbruik, waaraan religieuzen zich schuldig gemaakt hebben, laat zich dan ook op geen enkele manier bagatelliseren of vergoelijken. Daar is het te massief en te ingrijpend voor.

Er zijn in het verleden veel fouten gemaakt. Het rapport van de commissie Deetman is daar heel helder over. Verantwoordelijkheden werden niet altijd op de juiste wijze genomen. De zwijgcultuur bracht mee dat men meende zaken intern te mogen afhandelen. Het schortte aan communicatie met anderen in kerk en samenleving. Seksuele vergripen werden afgedaan als incidenten. En eigenlijk werd iedere vorm van lichamelijke als een kwaad beschouwd, in plaats van als een geschenk van God. Met de kennis van nu moet men dit alles veroordelen. En dat is ook wat wij doen. Voor deze fouten willen wij ons verontschuldigen. Wij willen ze niet meer maken.

De zwijgcultuur en de geslotenheid van de instituten kenmerkten de wereld van de religieuzen, maar ook de samenleving als geheel. Nu de samenleving is opengebrouwen, seksualiteit voor een groot deel uit de taboesfeer is gehaald, en er openlijk gecommuniceerd wordt over maatschappelijke en persoonlijke verantwoordelijkheid, wil de religieuze wereld daar niet bij achterblijven. Het grote kerkelijke concilie, Vaticanum II, vroeg de religieuzen begin jaren zestig zich aan te passen aan de zich vernieuwende naoorlogse samenleving, ‘*aggiornamento*’ – de kerk weer bij de tijd brengen. Wij hebben daar te lang mee gewacht.

Voor de nabije toekomst willen wij ons openstellen voor de opvang van slachtoffers van seksueel misbruik door religieuzen. In gesprekken, in vormen van financiële genoegdoening, in het aanbieden van persoonlijke excuses. Daartoe is allereerst een van de kerk onafhankelijke stichting in het leven geroepen, de Stichting Beheer & Toezicht van het Meldpunt Seksueel Misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk onder leiding van mevrouw Karla Peijs. Haar stichting beheert een eveneens onafhankelijk opererende klachtencommissie en

een commissie die zich buigt over de hoogte van schadevergoedingen. Wij voegen ons naar hun beslissingen. Deze stichting heeft ook een platform voor hulpverlening in het leven geroepen. Deze bevelen wij aan.

Wij, de religieuzen zelf, willen echter geen enkele verantwoordelijkheid uit de weg gaan. Veel plegers van seksueel misbruik zijn intussen overleden. Dit verhindert niet dat de oversten van de instituten waar het misbruik plaatsvond, zich openstellen voor contact en samen met de slachtoffers willen uitzoeken wat het beste is. Dit geschiedt uit schaamte en spijt. Met een gevoel van betrokkenheid bij het leed dat is aangedaan. En uit respect.

Namens de Konferentie van Nederlandse Religieuzen
Broeder Cees van Dam, voorzitter
Zuster Tarcies Wijngaard, vicevoorzitter